

Sygn. akt II AKa 236/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bohdan Tracz
Sędziowie:	SA Jacek Michalski SA Wojciech Zaręba (sprawozdawca)
Protokolant	Agnieszka Grzywna

przy udziale Leopolda Piętala prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2012 r.

sprawy **D. K.**

oskarżonego z art. 204 § 2 k.k. i in.

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 14 maja 2012 r., sygn. akt IV K 41/11

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę D. K. przekazuje Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

II AKa 236/12

UZASADNIENIE

D. K. oskarżony został o to, że:

I. w okresie od 30 sierpnia 2008 roku do 21 lipca 2010 r. w L., w K., w O., w K. oraz w A. woj. L., po uprzednim nakłanianiu do uprawiania prostytucji, czerpał korzyści majątkowe w kwocie nie mniejszej niż 80.000złoty z uprawiania prostytucji przez E. P.,

tj. o czyn z art. 204 § 2 kk

II. w okresie od 22 listopada 2008 roku do 15 grudnia 2008 r. w L. nakłaniał E. P. do usunięcia dwumiesięcznej ciąży wbrew przepisom ustawy, a następnie udzielił jej pomocy, zawożąc na terytorium Ukrainy w celu wykonania zabiegu przerwania ciąży wbrew przepisom ustawy z dnia 7 stycznia 1993 roku o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. z 1993 r. nr 17. póź. 78 ze zm.),

tj. o czyn z art. 152 § 2 kk

III. w okresie od 1 listopada 2009 roku do 18 czerwca 2010 r. w L., w K., w O. woj. L., czerpał korzyści majątkowe w kwocie nie mniejszej niż 20.000złoty z uprawiania prostytucji przez A. G. (1),

tj. o czyn z art. 204 §2 kk

IV. w lutym 2010 roku (daty dziennej nie ustalono) w L. stosując przemoc wobec A. G. (1) poprzez uderzenie ręką w twarz pokrzywdzonej doprowadził ją do uprawiania prostytucji, a czynu tego dopuścił się w ciągu pięciu lat po odbyciu co najmniej sześciu miesięcy kary pozbawienia wolności, będąc skazanym za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 2 kk wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie o sygn. IV K 157/99, którą odbywał ostatnio w okresie od 26 czerwca 2003 r. do 24 czerwca 2005 r.,

tj. o czyn z art. 203 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

V. w dniu 22 czerwca 2010 roku w L. groził E. P. spowodowaniem zeszpecenia i uszkodzenia ciała w celu zmuszenia do zmiany jej zeznań oraz zeznań A. G. (1) złożonych w toku postępowania 2 Ds. 795/10 Prokuratury Rejonowej w Lublinie w sprawie czerpania korzyści z uprawiania prostytucji, a czynu tego dopuścił się w ciągu pięciu lat po odbyciu co najmniej sześciu miesięcy kary pozbawienia wolności, będąc skazanym za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 2 kk wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie o sygn. IV K 157/99, którą odbywał ostatnio w okresie od 26 czerwca 2003 r. do 24 czerwca 2005 r.,

tj. o czyn z art. 245 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

VI. w okresie od 19 do 22 lipca 2010 r. w L. i K. woj. L., przemocą polegającą na uderzaniu E. P. rękami po głowie, pozbawieniu wolności pokrzywdzonej oraz związaniu rąk i zaklejeniu jej ust taśmą klejącą, a nadto grożąc pozbawieniem życia i przystawiając do głowy pistolet hukowy, doprowadził E. P. do uprawiania prostytucji,

tj. o czyn z art. 203 kk w zb. z art. 189 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

VII. w okresie od 22 do 30 lipca 2010 r. w L. woj. L. i w D. woj. (...), przywłaszczył dokumenty stwierdzające tożsamość E. P. w postaci dowodu osobistego o nr (...) oraz paszportu o nr (...),

tj. o czyn z art. 275 § 1 kk

Wyrokiem z dnia 14 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Lublinie:

D. K. uznał za winnego popełnienia zarzuconych mu w akcie oskarżenia czynów wyczerpujących dyspozycję: w pkt I i III art. 204 § 2 kk, w pkt II art. 152 § 2 kk, w pkt IV art. 203 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, w pkt V art. 245 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, w pkt VI art. 203 kk w zb. z art. 189 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, zaś w pkt VII art. 275 § 1 kk i za to skazał:

- za czyn z pkt I, na mocy art. 204 § 2 kk, na karę roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności,
- za czyn z pkt II, na mocy art. 152 § 2 kk, na karę roku pozbawienia wolności,
- za czyn z pkt III, na mocy art. 204 § 2 kk, na karę roku pozbawienia wolności,
- za czyn z pkt IV, na mocy art. 203 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, przyjmując za podstawę wymiaru kary art. 203 kk, na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności,
- za czyn z pkt V, na mocy art. 245 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, przyjmując za podstawę wymiaru kary art. 245 kk, na karę roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności,
- za czyn z pkt VI, na mocy art. 203 kk w zb. z art. 189 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, przyjmując za podstawę wymiaru kary art. 203 kk w zw. z art. 11 § 3 kk, na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności,

- za czyn z pkt VII, na mocy art. 275 § 1 kk, na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

na mocy art. 85 kk i art. 86 § 1 kk połączył orzeczone kary pozbawienia wolności i jako karę łączną wymierzył D. K. karę 4 (czterech) lat pozbawienia wolności;

na podstawie art. 63 § 1 kk na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył D. K. okres rzeczywistego pozbawienia wolności od 30 lipca 2010 roku do 14 maja 2012 roku;

na mocy art. 45 § 1 kk orzekł wobec D. K. przepadek na rzecz Skarbu Państwa kwoty 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) stanowiącej równowartość korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa opisanego w pkt I, a nadto przepadek kwoty 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) stanowiącej równowartość korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa opisanego w pkt III;

zwolnił D. K. od kosztów sądowych, wydatkami obciążając Skarb Państwa.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył obrońca oskarżonego. W apelacji zarzucił:

1. obrazę art. 388 k.p.k. polegającą na ograniczeniu przez Sąd I instancji postępowania dowodowego do zeznań świadków, podczas gdy oskarżony odmówił składania wyjaśnień przed Sądem, jego przyznanie się do winy nie było jednoznaczne, a zebrany w sprawie materiał dowodowy nie uzasadniał uznania, że wyjaśnienia oskarżonego nie budzą wątpliwości;

2. obrazę art. 4, 7 i 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. polegającą na dowolnej i jednostronnej, dokonanej z naruszeniem wskazań wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego, z pominięciem dowodów korzystnych dla oskarżonego, a przejawiającą się w bezgranicznym obdarzeniu wiarą zeznań świadków A. G. (1) (wg oświadczenia karanej za składanie fałszywych zeznań), E. P., podczas gdy są one sprzeczne, nie konsekwentne i były wielokrotnie przez świadków zmieniane, przy nienależytym przez Sąd I instancji uzasadnieniu na jakich się oparł w tej mierze dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych i całkowitym zbagatelizowaniu w treści uzasadnienia okoliczności, że A. G. (2) była karana za składanie fałszywych zeznań;

3. obrazę art. 399 § 1 k.p.k. poprzez nie uprzedzenie stron o zmianie kwalifikacji prawnej czynu opisanego w punkcie VI aktu oskarżenia, podczas gdy Sąd I instancji zakwalifikował ten czyn według innego przepisu prawnego niż był zakwalifikowany w akcie oskarżenia;

4. obrazę art. 366 k.p.k. poprzez nie zwrócenie się do Aresztu Śledczego w L. o nadesłanie opinii o osadzonym D. K., przez co doszło do wadliwego ustalenia prognozy kryminologiczno – społecznej, podczas gdy zachowanie się oskarżonego w warunkach izolacji w szczególności prognoza kryminalistyczno – społeczna ma istotne znaczenia dla wymiaru kary;

5. obrazę art. 4, 7 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. polegającą na dowolnej i jednostronnej, dokonanej z naruszeniem wskazań wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego, z pominięciem dowodów korzystnych dla oskarżonego, przejawiającą się w podzieleniu wniosków opinii dotyczącej stanu zdrowia E. P., podczas gdy znajdująca się w aktach sprawy opinia jest niepełna, niejasna a jej wartość dowodowa jest znikoma i nie wystarczająca do poczynienia prawdziwych ustaleń faktycznych;

6. obrazę art. 4, 7 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. polegającą na dowolnej i jednostronnej, dokonanej z naruszeniem wskazań wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego przejawiającą się w uznaniu że D. K. osiągnął korzyść majątkową w łącznej kwocie 100 000 zł oraz na uchybieniu kodeksowym wymogom jakie winno spełniać uzasadnienie wyroku poprzez odstąpienie od wskazania i dokładnej analizy z jakich faktów wynika ta niebagatelna kwota, poprzestając jedynie, że ustalono w oparciu o zeznania E. P. i A. G.;

7. będący następstwem obrazę przepisów prawa procesowego w tym art. 7 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku i mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że D. K. nakłaniał

oraz zmuszał E. P. do uprawiania prostytucji, nakłaniał E. P. oraz udzielił pomocy do usunięcia ciąży, stosował przemoc wobec A. G. (1) w celu uprawiania prostytucji, zmuszał A. G. (1) do zmiany zeznań.

Formułując te zarzuty obrońca wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie. Trafny jest postawiony w niej zarzut obrazy art. 388 kpk. Uchybienie temu przepisowi przez Sąd Okręgowy uznać należy za rażące. Sąd Apelacyjny zauważa, że, po pierwsze, nie było przesłanek do jego zastosowania, po drugie zaś, sam sposób procedowania sądu w tym trybie był w najwyższym stopniu nieprawidłowy.

Zgodnie z art. 388 kpk, za zgodą obecnych stron sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe tylko częściowo, jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości. Przepis ten zamieszczony jest w przepisach kodeksu normujących postępowanie na rozprawie, konkretnie- przewód sądowy. Oznacza to, że wyjaśnienia oskarżonego muszą zostać złożone na rozprawie, nie wystarcza natomiast odczytanie wyjaśnień z postępowania przygotowawczego. Pogląd ten jest prezentowany w judykaturze w sposób konsekwentny (por. wyroki Sądu Najwyższego w sprawach V KK 196/09 Lex nr. 519630, KRN 55/89 OSNPG 1990/4/41, WR 607/87 LEX nr 22046).

W niniejszej sprawie oskarżony na rozprawie wyjaśnień odnośnie postawionych mu zarzutów nie składał. De facto ograniczał się do potwierdzania odczytywanych wyjaśnień z wcześniejszych etapów postępowania. Wyjaśniał natomiast na temat stanu swego zdrowia (k. 903- 904). W oczywisty więc sposób nie było podstaw do zastosowania art. 388 kpk.

Nie jest też tak, że odczytane przez sąd wyjaśnienia oskarżonego nie budzą wątpliwości. Są one bowiem niekonsekwentne. Oskarżony to w całości przyznawał się do zarzuconych mu czynów, to częściowo, to znów zaprzeczał, aby dopuścić się przestępstw. Nie ma przy tym konieczności cytowania tych wyjaśnień i występujących w nich rozbieżności, skoro dostrzegł je sam Sąd Okręgowy i szeroko omówił (por. wywody na str. 5- 9 pisemnych motywów zaskarżonego wyroku). Istotne jest natomiast to, że niekonsekwencje twierdzeń oskarżonego wyłączały możliwość uznania tychże twierdzeń za „nie budzące wątpliwości”, a w rezultacie wykluczały możliwość zastosowania art. 388 kpk.

W każdym przypadku stosowania instytucji przeprowadzenia postępowania dowodowego tylko w części należy ściśle określić zakres tegoż postępowania, tj. dowody, jakie zostaną przeprowadzone. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 stycznia 1974 r. (V KRN 8/74, OSNKW 1974/7-8/145), „w razie częściowego tylko przeprowadzenia postępowania dowodowego na podstawie art. 333 kpk (obecnie art. 388 kpk) postępowanie to, łącznie z wyjaśnieniami oskarżonego przyznającego się do winy, powinno dostarczyć sądowi wszystkich niezbędnych okoliczności do ustalenia rzeczywistego przebiegu zdarzenia rozpatrywanego w procesie, prawnej oceny czynu oskarżonego i zespołu okoliczności pozwalających na orzeczenie kary zgodnie z dyrektywami jej wymiaru”. Tymczasem, jak wynika z treści postanowienia o zastosowaniu art. 388 kpk (k. 904 v), orzekający w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe ograniczył do zeznań tylko czterech świadków. W oczywisty więc sposób na podstawie tychże dowodów nie sposób było ustalić wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, choćby już tylko działania oskarżonego w warunkach recydywy, czy określonych w art. 53 § 1 i 2 kk elementów mających wpływ na wymiar kary.

Z drugiej natomiast strony takie określenie przez sąd zakresu prowadzonego postępowania dowodowego wyłączyło możliwość korzystania z innych dowodów niż te, co do których zapadła decyzja o ich przeprowadzeniu. Zatem sąd nie mógł przeprowadzić, a następnie odwołać się do żadnego ze zgromadzonych dowodów nieosobowych. Stało się jednak inaczej. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy powołuje się na szereg dowodów spoza sfery,

do której ograniczenie postępowania dowodowego zostało sprowadzone (protokoły przeszukania, odpisy wyroków, itd.). Także więc w tym aspekcie przepis art. 388 kpk zastosowany został nieprawidłowo.

Wreszcie Sąd Apelacyjny stwierdza, że dowody, co do których postępowanie dowodowe zostało ograniczone (zeznania czterech świadków), w ogóle nie zostały przez Sąd Okręgowy przeprowadzone. Świadkowie nie zostali ani przesłuchani, ani nawet (co również byłoby nieprawidłowe z powodów, o których niżej będzie mowa) nie odczytano (nie uznano za ujawnione bez odczytywania) ich zeznań (k. 904 v). Sąd jedynie wydał postanowienie o ograniczeniu przewodu do tych zeznań, powołał stosowne karty z akt sprawy, czego z oczywistych względów z przeprowadzeniem dowodu utożsamiać w żadnym razie nie można. Sądowi Okręgowemu więc wskazać należy, że procedowanie w trybie art. 388 kpk w niczym nie zmienia ogólnych reguł postępowania dowodowego. Dowody, co do których postępowanie ograniczono, winny być przeprowadzone w sposób dla nich właściwy, określony w przepisach kodeksu postępowania karnego. Jeśli więc postępowanie dowodowe ograniczono do zeznań świadków, to świadkowie winni zostać przesłuchani na rozprawie. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka w sposób określony w art. 391 § 1 kpk mogłoby mieć miejsce tylko w razie zaistnienia przesłanek wskazanych w tym przepisie.

Z powyższych przyczyn postawiony przez obrońcę zarzut obrazy art. 388 kpk uznać należy za w pełni zasadny. Już tylko z tego powodu zachodzi konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Ustosunkowanie się do pozostałych zarzutów apelacji byłoby nie tyle zbędne, co wręcz niedopuszczalne, skoro sąd odwoławczy oceniałby w ten sposób dokonaną ocenę dowodów i trafność poczynionych ustaleń faktycznych. Przesądzałby w ten sposób prawidłowość (lub nieprawidłowość) wniosku Sądu Okręgowego, w sytuacji, gdy sprawa i tak wymaga ponownego rozpoznania przez ten sąd. Podkreślić należy- przy ponownym rozpoznaniu sprawy zawsze (i ponownie) rozstrzygana jest kwestia odpowiedzialności karnej oskarżonego. Jeżeli więc wyrok ulega uchyleniu, to, niezależnie od tego, jaki był kierunek zaskarżenia, sąd I instancji obowiązany jest do kompleksowej, bezstronnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i wynikających z niego okoliczności. Dotyczy to okoliczności przemawiających tak na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego. Sąd odwoławczy może ów sąd zobowiązać do wyjaśnienia określonych kwestii i stosownej interpretacji przepisów prawa (art. 442 § 3 kpk), ale nigdy nie jest władny zalecić mu przeprowadzenia oceny dowodów w określony sposób i dokonania konkretnych ustaleń faktycznych. W niniejszej sprawie odniesienie się do pozostałych zarzutów apelacji obrońcy stanowiłoby naruszenie tej zasady.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy będzie stosował przepisy postępowania karnego w sposób właściwy.

Z powyższych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł, jak w części dyspozytywnej swego wyroku.